

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 815/2014-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Jurovatý & Partners, s. r. o., Námestie SNP 14, Bratislava, konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. Eduarda Jurovatého, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 15 Ncb 6/2014 z 15. júla 2014, za účasti Krajského súdu v Nitre, takto

rozhodol:

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 15 Ncb 6/2014 z 15. júla 2014 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 15 Ncb 6/2014 z 15. júla 2014 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 340,90 € (slovom tristoštyridsať eur a deväťdesiat centov) na účet jeho právnej zástupkyne Advokátskej kancelárie Jurovatý & Partners, s. r. o., Námestie SNP 14, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. októbra 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného Advokátskou kanceláriou Jurovatý & Partners, s. r. o., Námestie SNP 14, Bratislava, konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. Eduarda Jurovatého, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 15 Ncb 6/2014 z 15. júla 2014 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľ je v procesnom postavení vedľajšieho účastníka konania na strane navrhovateľa v konaní o zaplatenie sumy 207 267,05 € s príslušenstvom vedeného Okresným súdom Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 27 Cb 106/2008.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza:

«Dňa 09. 06. 2014 som požiadal ako vedľajší účastník konania vo vyššie uvedenej právnej veci o právne zastúpenie advokátsku kanceláriu [REDAKOVANÉ]

[REDAKOVANÉ] moje právne zastúpenie na krátkom úvodnom stretnutí prevzal a podal žiadosť o odročenie pojednávania, ktoré bolo nariadené na deň 10. 06. 2014, a ktorého sa vzhľadom na nedostatok času na prípravu nemal možnosť zúčastniť. [REDAKOVANÉ] sa o tom, že vo veci rozhoduje Sudkyňa, jeho bývalá manželka, dozvedel až nasledujúci deň 10. 06. 2014. Ja som túto vedomosť nemal, keďže príbuzenský vzťah Sudkyne a [REDAKOVANÉ] nič nenaznačovalo.

Dňa 10. 06. 2014 sa však napriek mojej žiadosti o odročenie pojednávania predmetné pojednávanie konalo. Sudkyňa súčasne počas pojednávania oznámila, že sa necíti byť zaujatá a navrhla Žalovaným, aby si sami vybrali termín, v ktorom chcú mať ďalšie pojednávanie, pričom pojednávania v iných veciach v nimi želanom termíne odročí.

Následne som prostredníctvom [REDAKOVANÉ] podal Námietku zaujatosti zo dňa 23. 06. 2014 (ďalej len „Námietka“), ktorej odôvodnenie uvádzam v kapitole č. 2 tejto sťažnosti.

Námietku zaujatosti rovnako podal Žalobca prostredníctvom svojej likvidátorky, a to dňa 17. 06. 2014, pričom sa následne prostredníctvom svojho právneho zástupcu k svojmu podaniu vyjadril aj podaním „Vyjadrenie k vyjadreniu sudkyne a žalovaných vo veci námietky zaujatosti“ zo dňa 15. 07. 2014...

Sudkyňa vo Vyjadrení k Námietke prezentovala nasledujúci názor, citujem: „Vo veci sa necítim zaujatá Nemám žiadny vzťah k prejednávanej veci, účastníkom konania, ani ich právnym zástupcom.... Ako som sa už vyjadrila dňa 10. 06. 2014 pri odročovaní pojednávania, vo veci sa necítim byť zaujatá. Nemám žiadny vzťah k prejednávanej veci, účastníkom konania ani ich právnym zástupcom.“

V závere Vyjadrenia k Námietke však Sudkyňa paradoxne preukazovala a dopĺňala dôvody svojej zaujatosti, keď uviedla, citujem: Naše manželstvo bolo rozvedené rozsudkom OS Levice zo dňa 14. 01. 2010 č. k. 6 C/142/2009-119, právoplatným dňa 26. 03. 2010. Na spoločnej adrese [REDAKOVANÉ], sa nezdržiavam asi 5 rokov. S [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] neudržiavam žiadny /písomný, telefonický, osobný/ kontakt. Nemám

k nemu žiadny vzťah. O vypořádanie BSM konanie vedené nebolo. V rozvodovom rozsudku bola [REDAKOVANÉ] uložená vyživovacia povinnosť na /v tom čase maloletú/ dcéru [REDAKOVANÉ]. Nakoľko si zákonnú povinnosť dobrovoľne neplnil, oznámila som túto skutočnosť orgánom činným v trestnom konaní“.»

Krajský súd o vznesených námietkach zaujatosti rozhodol napadnutým uznesením tak, že zákonnú sudkyňu okresného súdu (ďalej aj „konajúca sudkyňa“, v citáciách aj „sudkyňa“) nevytlúčil z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 27 Cb 106/2008.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uvádza, že «*dikcia § 14 ods. 1 OSP, a teda stav, kedy je možné mať pochybnosti o nezaujatosti Sudkyne so zreteľom na jej pomer k [REDAKOVANÉ], bola naplnená nasledujúcimi dôvodmi, ktorých pravdivosť potvrdila a o nové fakty doplnila vo Vyjadrení k Námietke priamo Sudkyňa, v dôsledku čoho považujem tieto skutočnosti za nesporné:*

I. Sudkyňa a [REDAKOVANÉ] boli dlhoročnými manželmi,

II. Sudkyňa a [REDAKOVANÉ] majú spoločnú dcéru [REDAKOVANÉ], sú teda rodinnými príbuznými aj po rozvoze ich manželstva,

III. Sudkyňa a [REDAKOVANÉ] sa v dôsledku závažných nezhôd, ktoré sa objavili počas ich spolužitia, rozviedli dňa 26. 03. 2010, t. j. len pred štyrmi rokmi,

IV. Sudkyňa a [REDAKOVANÉ] majú po rozvoze naďalej mimoriadne negatívne vzťahy, ktoré sa prejavujú predovšetkým v snahe Sudkyne spôsobiť [REDAKOVANÉ] v živote rôzne prekážky a komplikácie (napr. neodôvodnené podávanie trestných oznámení či šírenie informácií o nepreberaní poštových zásielok),

V. Sudkyňa spolu s [REDAKOVANÉ] majú trvalý pobyt na spoločnej adrese na [REDAKOVANÉ], kde majú naďalej odložené spoločné veci,

VI. Sudkyňa nemá s [REDAKOVANÉ] vypořádané právo spoločného nájmu k bytu,

VII. Sudkyňa podala na [REDAKOVANÉ] neodôvodnené trestné oznámenie a „poštvala“ na môjho právneho zástupcu príslušníkov Policajného zboru SR.».

Podľa názoru sťažovateľa krajský súd napadnutým uznesením porušil jeho „právo na zákonného sudcu, právo na spravodlivý súdny proces spočívajúce v práve na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom, právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, právo na zákonné rozhodnutie v súlade s právnym poriadkom SR“.

K porušeniu základného práva na zákonného sudcu došlo podľa sťažovateľa tým, že krajský súd založil svoj záver o nezaujatosti sudkyne len na jej subjektívnom vyjadrení, pričom ale mal rozhodnúť „v súlade so zákonnou úpravou, či je možné mať pochybnosti o nezaujatosti Sudkyne. V nadväznosti na dôvody uvedené v kapitole č. 2 tejto sťažnosti mám za to, že Sudkyňa nie je mojou zákonnou Sudkyňou, keďže sa prinajmenšom javí byť zaujatá.“.

Vo vzťahu k porušeniu svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľ uvádza: „Mám za to, že Sudkyňa nie je vzhľadom na blízky príbuzenský vzťah s [REDAKOVANÉ] v spojení s ďalšími dôvodmi uvedenými v Námietke a vo Vyjadrení k Námietke spôsobilá postupovať ako sudkyňa nestranného súdu nezaujato a neutrálne, a teda že mi Uznesením, ktorým Sudkyňa nebola vylúčená z konania vo veci samej, bolo upreté ústavné právo na spravodlivý súdny proces spočívajúce v práve na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom garantované článkom 46 ods. 1 Ústavy SR a článkom 36 ods. 1 Listiny.“

Sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie krajského súdu za nedostatočné, neodôvodnené, nepreskúmateľné a neúplné, porušujúce jeho právo na riadne a presvedčivé odôvodnenie súdneho rozhodnutia, pričom ďalej argumentuje, že krajský súd „nezohľadnil relevantnú judikatúru Ústavného súdu SR, ale ani Najvyššieho súdu SR, pričom nevysvetlil, z akého sa dôvodu v tak závažnej otázke, akou je posúdenie zákonného sudcu, odklonil od doterajšej stabilnej judikatúry...“.

V závere sťažnosti sťažovateľ vyjadril názor, že „... Krajský súd v Nitre nevykonal objektívny test zaujatosti a vo veci rozhodol svojvoľne a arbitrárne výhradne na základe

subjektívneho vyjadrenia Sudkyne. Takéto konanie Krajského súdu v Nitre je v rozpore s rozhodovacou praxou Ústavného súdu SR, v dôsledku čoho uvedený súd rozhodol arbitrárne a právne neudržateľne, čím porušil moje ústavné právo na zákonné rozhodnutie, t. j. právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý súdny proces, garantované článkom 46 ods. 1 Ústavy SR, článkom 36 ods. 1 Listiny.“.

Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„I. Základné práva [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, na zákonného sudcu podľa článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, na spravodlivý proces a na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uznesením Krajského súdu v Nitre zo dňa 15. 07. 2014, sp. zn. 15 Ncb/6/2014-1355 porušené boli.

II. Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 15. 07. 2014, sp. zn. 15 Ncb/6/2014-1355 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

III. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 340,90 EUR na účet jeho právneho zástupcu do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Uznesením č. k. II. ÚS 815/2014-18 z 25. novembra 2014 ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 15 Ncb 6/2014 z 15. júla 2014. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu krajského súdu na vyjadrenie k sťažnosti, zaslanie spisu sp. zn. 15 Ncb 6/2014 a zároveň ho vyzval, aby oznámil, či trvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Na žiadosť ústavného súdu reagoval podpredseda krajského súdu v prípise sp. zn. Spr 1627/14 z 13. januára 2015, v ktorom okrem iného uviedol:

„Pri interpretácii ustanovenia § 14 ods. 1 OSP sa príslušný senát riadil ústavným právom účastníka na prejednanie veci pred nestranným súdom a zásadami prijatými judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, prihliadol pritom však na ďalšiu ústavnú zásadu, že nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi.

Skutočnosť, že účastník zo svojho subjektívneho hľadiska cíti zaujatosť zákonného sudcu, nezakladá bez ďalšieho dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, ak povaha okolností, z ktorých vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o jeho nezaujatosti, nemôže z objektívneho hľadiska viesť k legitímnym pochybnostiam nestrannosti súdneho rozhodovania... Súd pri rozhodovaní vychádzal aj zo skutočnosti, že sudca musí mať dostatok schopnosti ovládať svoje konanie aj sféru svojich vnútorných pocitov. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého čo súvisí s prejednávaním veci v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva. Takáto povinnosť sudcu napokon vyplýva z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z. z.

Z napadnutého rozhodnutia vyplýva, že Krajský súd v Nitre skúmal námietku účastníka tak z hľadiska naplnenia subjektívnych kritérií, ako aj existencie objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu, tak ako to už viackrát judikoval Európsky súd pre ľudské práva. Táto judikatúra vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach, to znamená, že nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybností na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

To či súd dostatočne a do všetkých podrobností vyhodnotil aj túto objektívnu stránku nestrannosti, ponechávam na posúdenie Ústavnému súdu Slovenskej republiky.“

Ústavný súd zaslal označené vyjadrenie krajského súdu na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska právnej zástupkyňi sťažovateľa a zároveň ju vyzval, aby sa vyjadrila, či trvá na tom, aby sa vo veci sťažovateľa konalo ústne pojednávanie. V stanovisku právnej

zástupkyne sťažovateľa z 2. februára 2015 sa uvádza, že netrvá na ústnom pojednávaní ústavného súdu a nepovažuje za potrebné vyjadriť sa k stanovisku podpredsedu krajského súdu.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa a podpredsedu krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

V zmysle čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 38 ods. 1 listiny nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu aj sudcu ustanoví zákon.

Ústavný súd sa vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už viackrát zaoberal sťažnosťami, v ktorých sťažovatelia namietali porušenie svojich ústavou garantovaných práv v súvislosti s rozhodovaním všeobecných súdov o námietkach zaujatosti vznesených sťažovateľmi ako účastníkmi súdneho konania proti zákonnému sudcovi, pričom jeho judikatúra v porovnateľných veciach sa ustálila najmä na týchto východiskách:

Účelom čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru je okrem iného zaručiť prístup k súdu a rovnaké právne postavenie v konaní pred súdom každému, kto žiada o ochranu tých svojich záujmov chránených právnym poriadkom, ktoré štát zveril do právomoci orgánov súdnej moci (II. ÚS 26/96). Článkom 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje predovšetkým prístup k súdu, pretože len v takom prípade sa vytvárajú podmienky na domáhanie sa práva na súdnu ochranu oprávnenou osobou. Súd musí mať ústavou výslovne určenú kvalitu. To znamená, že musí byť nezávislý a nestranný.

Z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva právo účastníka súdneho konania na nestranný súd, ktorému zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby voči účastníkom postupovali nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžali a objektívne posúdili všetky skutočnosti závažné

pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ má právomoc o nich rozhodnúť (m. m. II. ÚS 71/97, III. ÚS 24/05, IV. ÚS 38/09). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prerokovávanía a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu ústavne akceptovateľným spôsobom prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovávanía a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (m. m. I. ÚS 73/97).

Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v občianskom súdnom konaní garantované najmä prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania predmetnej veci pre zaujatosť. Z uvedeného dôvodu možno sudcu vylúčiť buď na návrh účastníka súdneho konania, alebo na základe návrhu samotného sudcu. Podrobnosti o rozhodovaní súdu o námietkach zaujatosti upravuje Občiansky súdny poriadok v § 14 až § 17.

Nestrannosť sa obyčajne definuje ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti. V judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), na ktorú nadväzuje aj judikatúra ústavného súdu, sa rozlišuje posudzovanie nestrannosti podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00, IV. ÚS 38/09).

Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Sudca môže byť subjektívne absolútne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, rôzne funkcie, ktoré postupne vo veci vykonával, alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, k stranám

konania, k ich právnym zástupcom, k svedkom a pod. Z tohto hľadiska preto nezáleží ani na tom, že sudca sa k návrhu na jeho vylúčenie vyjadril v tom zmysle, že sa vnútorne necíti byť zaujatý. Rozhodujúce nie je jeho stanovisko, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach účastníkov konania a verejnosti (m. m. III. ÚS 24/05, III. ÚS 198/09).

Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností. V danom prípade platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký javiť aj objektívne v očiach účastníkov konania. Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že má byť vykonávaná (rozsudok ESLP vo veci Delcourt v. Belgicko zo 17. 1. 1970). V tomto smere i zdanie môže byť dôležité. Mal by byť vylúčený každý sudca, u ktorého existuje opodstatnená obava, že nie je celkom nestranný, pretože v stávke je dôveryhodnosť, ktorú musí súdna moc vzbudzovať v demokratickej spoločnosti a hlavne u účastníkov konania (rozsudok ESLP vo veci Piersack v. Belgicko z 21. 9. 1982, alebo obdobne rozsudok ESLP vo veci Padovani v. Taliansko z 26. 2. 1993, m. m. tiež napr. nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 38/09).

Vychádzajúc z uvedených právnych názorov, bolo úlohou ústavného súdu posúdiť námietky sťažovateľa uplatnené v sťažnosti proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, najmä z hľadiska rešpektovania záruk vyplývajúcich mu z čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru v kontexte s doterajšou judikatúrou ústavného súdu, ako aj ESLP aplikovateľnou na posudzovanú vec.

Podstatou námietok uplatnených v sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že v konaní, v ktorom má postavenie vedľajšieho účastníka, rozhoduje sudkyňa, ktorá sa „*objektívne nemôže... javiť ako nezaujatá*“, a preto v tomto konaní nemožno hovoriť o prerokovaní veci nezávislým a nestranným súdom. Taktiež namieta nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia, ako aj jeho neúplnosť a nepreskúmateľnosť.

Zo sťažnosti, z jej príloh a vyžiadaného spisu krajského súdu sp. zn. 15 Ncb 6/2014 ústavný súd zistil, že právny zástupca sťažovateľa elektronickým podaním z 25. júna 2014, písomne doplneným 27. júna 2014, vzniesol námietku zaujatosti voči konajúcej sudkyňi s odôvodnením, že právne zastúpenie prevzal 9. júna 2014, pričom o tejto skutočnosti bezodkladne informoval súd prvého stupňa a súčasne požiadal o odročenie pojednávania nariadeného na 10. jún 2014. Súd prvého stupňa žiadosť právneho zástupcu sťažovateľa o odročenie pojednávania neakceptoval, preto podal námietku zaujatosti voči konajúcej sudkyňi, ktorá je jeho bývalá manželka, až následne písomne. V odôvodnení námietky uviedol, že so sudkyňou sa pred časom rozviedol, avšak do dnešného dňa bývajú v byte na spoločnej adrese – [REDAKOVANÉ], pretože nemajú vysporiadané právo spoločného nájmu k bytu a v byte majú ešte spoločné veci. Sudkyňa podala na neho pred pár týždňami trestné oznámenie. Právny zástupca sťažovateľa uviedol, že si nevie predstaviť, ako by prebiehalo „objektívne“ pojednávanie a ako by sudkyňa „objektívne“ v tejto veci rozhodla, pretože ide o osobný vzťah takej intenzity, ktorý vyvoláva pochybnosti o jej nezaujatosti, čo môže negatívne ovplyvniť jej rozhodovanie vo vzťahu k vedľajšiemu účastníkovi konania, ako aj k navrhovateľovi. Preto žiada, aby konajúca sudkyňa bola vylúčená z prerokúvania a rozhodovania veci.

Konajúca sudkyňa vo svojom vyjadrení k vznesenej námietke zaujatosti potvrdila, že právny zástupca vedľajšieho účastníka konania (sťažovateľa) je jej bývalým manželom, a ďalej okrem iného uviedla: *„Ako som sa už vyjadrila dňa 10. 06. 2014 pri odročení pojednávania, vo veci sa necítim byť zaujatá. Nemám žiadny vzťah k prejednávanej veci, účastníkom konania ani ich právny zástupcom... Naše manželstvo bolo rozvedené rozsudkom OS Levice zo dňa 14. 01. 2010 č. k. 6 C/142/2009-119, právoplatným dňa 26. 03. 2010. Na spoločnej adrese [REDAKOVANÉ], sa nezdržiavam asi 5 rokov. S [REDAKOVANÉ] neudržiavam žiadny /písomný, telefonický, osobný/ kontakt. Nemám k nemu žiadny vzťah. O vypořádanie BSM konanie vedené nebolo. V rozvodovom rozsudku bola [REDAKOVANÉ] uložená vyživovacia povinnosť na /v tom čase maloletú/ dcéru [REDAKOVANÉ]. Nakoľko si zákonnú povinnosť dobrovoľne neplnil, oznámila som túto skutočnosť orgánom činným v trestnom konaní.“*

Zo spisu krajského súdu sp. zn. 15 Ncb 6/2014, ktorý si ústavný súd pre účely objektívneho posúdenia veci vyžiadal, vyplýva, že krajský súd si k rozhodnutiu o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľom nevyžiadal od súdu prvého stupňa žiadne iné podklady a ani sám nevykonal vo veci žiadne dokazovanie, t. j. pri rozhodovaní vychádzal len zo sťažovateľovho podania a vyjadrenia zákonnej sudkyne.

V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajský súd po stručnom uvedení sťažovateľovho podania, ktorým vzniesol námietku zaujatosti, vyjadrenia zákonnej sudkyne k nemu a po všeobecnej interpretácii príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku okrem iného uviedol:

„Vychádzajúc z argumentácie podaných námietok zaujatosti v súvislosti s existenciou bývalého manželského vzťahu právneho zástupcu vedľajšieho účastníka konania a konajúcej sudkyne, nedoriešených majetko-právnych vzťahov ako aj vyživovacej povinnosti k maloletej dcére nemožno bez ďalšieho a to preukázania, aktívneho alebo pasívneho, negatívneho postoja konajúcej sudkyne k právnenému zástupcovi vedľajšieho účastníka, ktorý by mohol mať vplyv na jej konanie v prejednávanej veci dospieť k záveru, že sú dôvody na vylúčenie konajúcej sudkyne z prejednávania a rozhodovania veci.

Konajúca sudkyňa vo svojom vyjadrení poukázala na skutkový stav, ktorý možno považovať za bežný v porozvodovom období, pričom z jej vyjadrenia nevyplýva antagonistický vzťah voči právnenému zástupcovi vedľajšieho účastníka konania vzbudzujúci pochybnosti o možnosti ďalšieho konania vo veci nezaujato a zákonne rozhodnúť.

V ďalšom taktiež súd poukazuje na skutočnosť, že v čase prevzatia právneho zastúpenia JUDr. Jurovatom vedľajšieho účastníka konania dňom 09.06.2014 tento musel mať vedomosť, kto je zákonným sudcom v prejednávanej veci a v prípade jeho pocitu pochybnosti o nezaujatosti sudkyne voči jeho osobe mohol právne zastúpenie vedľajšieho účastníka neprijatť.“

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že krajský súd sa v predmetnej veci pri rozhodovaní uspokojil s vyjadrením zákonnej sudkyne, že sa necíti byť zaujatá, čo

výslovne vyjadril aj v odôvodnení napadnutého uznesenia. Vyjadrenie zákonnej sudkyne je síce dôležité z hľadiska posudzovania subjektívnej stránky jej nestrannosti, ale nie je (aj vzhľadom na jeho obsah) postačujúce na to, aby len na jeho základe mohol krajský súd formulovať ústavne akceptovateľným spôsobom meritórny záver k objektívnej stránke nestrannosti zákonnej sudkyne.

Sťažovateľ vo svojej námietke poukázal na skutočnosť, ktorá by mohla signalizovať spochybnenie jej nestrannosti z hľadiska vonkajších, teda objektívnych okolností. Tvrdenie právneho zástupcu sťažovateľa, že zákonná sudkyňa môže byť vo veci zaujatá vzhľadom na ukončenie ich manželského spolužitia, totiž môže podľa názoru ústavného súdu za určitých okolností vyvolať objektívnu obavu o spochybnení jej nestrannosti nielen u sťažovateľa ako vedľajšieho účastníka konania, ale aj u navrhovateľa, na ktorého procesnej strane sťažovateľ vystupuje v predmetnej veci. Krajský súd nepovažoval za potrebné overiť si charakter a intenzitu vzájomných vzťahov medzi bývalými manželmi, a tým prispieť k odstráneniu pochybností o nezaujatosti sudkyne aj z objektívneho hľadiska.

Ústavný súd aj vo veci sťažovateľa rešpektuje svoju stabilizovanú judikatúru, v zmysle ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Zároveň ale ústavný súd vychádza vo svojej ustálenej judikatúre z právneho záveru, podľa ktorého súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia (III. ÚS 209/04, m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Obdobne aj ESLP v rámci svojej judikatúry zdôrazňuje, že právo na spravodlivé súdne konanie zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia neznamena, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (napr. *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997). Právo na spravodlivé súdne konanie nevyžaduje, aby súd v rozsudku reagoval na každý argument prednesený v súdnom konaní. Stačí, aby reagoval na ten argument (argumenty), ktorý je z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považovaný za rozhodujúci (rozsudok vo veci *Ruiz Torija c. Španielsko* z 9. 12. 1994, *Annuaire*, č. 303-B).

V posudzovanom prípade krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia nedal podľa názoru ústavného súdu uspokojivú odpoveď na kľúčovú otázku nastolenú sťažovateľom v ním vznesenej námietke zaujatosti, či medzi právnym zástupcom sťažovateľa a zákonnou sudkyňou existuje taký vzťah, ktorý by objektívne mohol spochybňovať jej nezaujatosť (nestrannosť). Odpoveď na túto otázku môže ústavne akceptovateľným spôsobom krajský súd podľa názoru ústavného súdu sformulovať až po doplnení dokazovania.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením krajský súd porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Keďže ústavný súd rozhodol, že krajský súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak podľa čl. 127 ods. 2 ústavy rozhodol aj o zrušení uznesenia krajského súdu sp. zn. 15 NcC 6/2014 z 15. júla 2014 a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľa tiež o vrátení veci krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou krajského súdu v rámci opätovného prerokovania veci doplniť dokazovanie a na základe náležite zisteného skutkového stavu vo veci rozhodnúť tak, aby v uznesení o vylúčení, resp. nevyhlúčení zákonnej sudkyne boli uvedené relevantné dôvody na jej vylúčenie, resp. nevyhlúčenie.

V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v časti II tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny ústavný súd sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Vychádzal pritom z princípu minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecného súdu, rozhodnutie ktorého je v konaní o tejto sťažnosti preskúmané

(IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Zrušením napadnutého uznesenia krajského súdu a vrátením veci na ďalšie konanie sa totiž otvára možnosť, aby krajský súd po doplnení dokazovania a novým rozhodnutím vo veci odstránil pochybnosti o porušení označených práv sťažovateľa. Navyše, záver o porušení základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny sa javí v okolnostiach preskúmavanej veci ako predčasný. O jeho prípadnom porušení by bolo možné totiž uvažovať len v prípade, ak by vo veci právoplatne rozhodla sudkyňa, ktorá mala byť z ústavne akceptovateľných dôvodov z prerokúvania a rozhodovania v predmetnej veci vylúčená.

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním Advokátskou kanceláriou Jurovatý & Partners, s. r. o. Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 € (za 2 úkony urobené v roku 2014).

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Za dva úkony vykonané v roku 2014 tak ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu po 134 €, t. j. spolu 268 €, režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony vykonané v roku 2014 po 8,04 €, čo spolu po zvýšení o 20 % DPH

(právna zástupkyňa sťažovateľa je platcom DPH, pozn.) predstavuje sumu 340,90 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2015